

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5—
četrt leta 2-50
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznaniila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Slovensko vseučilišče in klerikalci.

Preteklo soboto je zboroval kranjski deželni zbor. Sprejel je melioracijski zakon ter sklenil najeti v melioracijske svrhe 10 milijonov kron. Zgodilo pa se je še nekaj posebnega. Debatirali so o pospeševanju zadružništva ter sklenili, da se ustanovi deželni zadružni urad. Klerikalna „Zadružna zveza“ se prizna kot od deželne uprave odobrena zadružna organizacija in tej se da kot brezobrestno posojilo 700.000 K, to je — vseučiliški zaklad! Tako so se lepo zmazali klerikalci iz težav, v katerih se nahajajo . . . Škandal vseh škandalov pa je to, da so vzeli vseučiliški zaklad ter ga pobasali v bisago „Zadružne zveze“!

„Slov. Narod“ piše na to: „S tem zakladom je bil ustanovljen temelj bodočemu slovenskemu vseučilišču in podlaga nadaljnjemu delu za dosego visoke šole. Zdaj pa so klerikalci izpodnesli to podlago, podrli ta temelj in deželni vseučiliški zaklad pobasali v svoje raztrgane žepe. Zadnji dve leti so klerikalci na brezstiden način zlorabljali vseučiliško vprašanje za obstrukcijo v državnem zboru. Rekli so, da delajo obstrukcijo, da preprečijo italijansko fakulteto, v resnici pa so delali to obstrukcijo, da bi od vlade izprešali različne koncesije za svojo stranko in za svoja podjetja. In res, čim so se z vlado zmenili za plačilo, so opustili obstrukcijo in so slovensko vseučiliško zahtevo izdali in prodali. Kdor tega še ni verjel, ta je to moral spoznati v sobotni seji deželnega zbora, ko so klerikalci ukradli vseučiliški zaklad 700.000 kron svojemur namenu in ga pobasali, da s tem deželnim denarjem rešijo svoje cerkajoče zadruge. Vseučiliški zaklad je izginil v klerikalnih žepih. Formelno je posojen Zadružni zvezi, a da ga dežela ne bo nikoli več videla, o tem ni dvoma. Klerikalci so sklenili slovenski vseučiliški račun;

postulat so prodali vladi, za uresničenje tega postulata namenjenih 700.000 kron pa odnesli. V soboto je bilo v kranjskem deželnem zboru slovensko vseučilišče pokopano brez vseh slovesnosti in ceremonij. Tako zadeva slovenski narod prokletstvo za prokletstvom, ker nima v sebi toliko moči in navdušenosti, da bi proti infamnemu klerikalizmu nastopil kakor zasluži.“

Da, sovražniki vsake kulture in kulturnih delavcev so osmešili in pokopali našo najvišjo kulturno zahtevo. Zraven so se smejali, saj so dobili tisočake!

Slovensko uradovanje in učiteljstvo.

(Iz Stajerske.)

V zadnjem času so se res pogosto ponavljale v političkih časnikih notice, ki so grozile učiteljstvu z javnostjo, ako bo še nadalje uradovalo — nemško. Z ozirom na te notice je pa neki tovariš iz Slov. gorice priobčil v 5. štev. „Tovariša“ sicer kratek, a tem bolj upravičen članek. — Oboje pa je bilo po mojem mnenju neumestno.

O potrebi in upravičenosti slovenskega uradovanja šol. vodstev je prepričanega danes gotovo že nad tri četrtine slov. učiteljstva. O tem ni potreba več razpravljati. To zahteva naš stanovski ponos in naša narodna zavest. Nas popolnoma nič ne briga, kako delajo v tem oziru župnijski, županski in drugi uradi. Jih je pač med njimi še mnogo nezavednih in zaslepljenih tako kakor so tudi pri nas, ki še nemško uradujejo.

Nemško uradovanje šol. vodstev pa ne bo izginilo dosti — ali pa celo nič — prej, četudi se še tako pogosto ponavljajo grozeče notice v časnikih. Tiste notice so bile priobčene gotovo z najboljšim namenom, a bile so jako, jako neumestne. Čemu kazati v javnosti večinoma starim in tudi zaslužnim voditeljem, ki so pač dobri Slovenci v srcu in tudi

nazunaj, čemu kazati tem — bič kakor otrokom šibo. To gotovo ne koristi ne slovenskemu uradovanju in tudi ne našemu skupnemu ugledu.

Nemško uradovanje se ne da čez noč odpraviti. Stvar ima tako globoke korenine, da se ne dajo menitebini kar izrjaviti. Vsa naša izobrazba je bila nemška. Ker smo se strokovno nemško izobrazili, so nam seveda bolj priročni nemški izrazi. In naši starejši tovariši niso imeli niti toliko prilike privaditi se slovenskim izrazom in se tudi sploh narodno probuditi kakor mi. Ko so oni nastopili prvič voditeljsko mesto pred kakimi dvajsetimi leti, je bilo pač samoobsebi umevno, da se uraduje nemški. In sedaj naj bi po tolikih letih presedlali. Da, marsikateri bi rad, a ne more, ker misli, da ne more slovensko uradovati, ker pač ne zna, ne, ker se boji.

Na drugi strani se pa ne da tajiti, da je v nemškem uradovanju še vedno nekaj tiste hlapčevske uslužnosti, ki je ostala našemu narodu kot tipična poteza iz stoletij trpljenja, ko je naše pradede tlačil tujec. Nekaterniki se boje zamere na zgoraj. S tem dajo sami sebi in svojim višjim najslabše izpričevalo. Iz izkušnje dobro vem, da na zgoraj mnogo bolj upoštevajo tistega, ki se upa s primerno samozavestjo tudi nastopiti. In ta samozavest se dandanes že kaže tudi v slov. uradovanju. Ako storiš svojo dolžnost, pa se pokažeš kot celega moža, bo imel vsak nadzornik in okrajni glavar več spoštovanja do tebe kakor pa do bojazljivih kimavcev. Desetkrat si bosta premislila, preden bosta storila le korak proti tebi.

O slovenskem uradovanju bi se dalo navesti več zanimivih dogodkov. Tu omenjam le enega. Pred kakimi dvajsetimi leti je postal neki tovariš nadučitelj. Kot novinec vpraša uglednega in kot narodnega jako znanega nadučitelja, kako naj uraduje. Dobil je seveda lep svet, slovensko uradovati, ker vsi voditelji v tistem okraju slovensko uradujejo. Novinec res začne slovensko uradovati. Čez nekaj mesecev

pa ga pokliče k sebi okrajni glavar ter ga vpraša, zakaj slovensko uraduje. Povedal je, da je samoobsebi umevno, saj vsi delajo tako. Našel je nekaj imen, med njimi tudi tistega narodnjaka, ki mu je dal tak svet. Glavar ukaže prinesiti kopice aktov in pokaže strmečemu novinecu — voditelju, da vsi uradujejo nemško — seveda tudi tisti narodnjak.

Tako je bilo pred dvajsetimi in že več leti. Sedaj ni nikjer takega glavarja in tudi ne nadzornika, da bi se upal storiti še kaj takega in zahtevati, da uraduješ nemško. Pač pa bo med nami še nekaj takih, ki pravijo, da slov. uradujejo, v resnici je pa drugače. To so bojazljivci.

Zato pa menim, da ni umestno sejati med učiteljstvo nezaupnosti zaradi slovenskega uradovanja s podobnimi grozljivimi noticami po časopisju, kakor tudi ni umestno nekako odvrnati ga od slovenskega uradovanja z izgovori na druge stanove. Zavedne ohranimo, bojazljivce in omahljivce pa pridobimo s primernim pojasnilom prijateljsko! Pred vsem se pa držimo konsekvantno tozadevnih sklepov učit. društev in uradnih konferenc. Kdor se jih ne drži, blamira svoj stao, največ pa samega sebe.

—ski.

Šolska hranilnica.

Piše A. Pesek.

Slovenec ne manjka bistrega duha, ne manjka delavnosti, občutno pa je pri nas le pre-pogosto pomanjkanje štedljivosti, in sicer pri vseh stanovih. Ne bom pa o tem razpravljati, temveč opozarjam na izvrstni razpravi dr. Kukovec v Celju: „Narodno gospodarstvo“ in „Uvod v narodno gospodarstvo“. Ti dve knjižici bi morali dati vsakemu iz šole stopivšemu otroku s seboj na pot v življenje, pa tudi za šolski pouk primerneje dobi učitelj marsikaj v teh dveh knjižicah, kar se da — posebno na višji stopnji — prav dobro uporabiti.

LISTEK.

† Josip Kline.

Kakor smo že poročali, je 22. pr. mes. umrl na Vidmu ob Savi tovariš Josip Kline, vpokojen nadučitelj iz Artič pri Brežicah. Z njim je legel v grob eden sedaj že redkih učiteljev-trpinov, ki so še na lastni koži občutili dobre nekdane konkordatske šole.

Porojen leta 1843. v prijaznem Čadramu v konjiškem okraju, se je pokojni Kline šolal v Celju, kjer je bila nižja realka in enoletna učiteljska pripravnica. Kakor toliko slovenskih dijakov, se je moral tudi on za šolanje boriti z gmotnimi težavami. Za kosilo je bilo čestokrat treba nategniti — hlačni pas. L. 1862. je prebil zrelostni izpit z dobrim uspehom. Ker pa je bilo takrat le malo učiteljskih mest, je moral čakati na službo skoraj leto dni. L. 1863. je dobil podučiteljsko mesto v Olimlju v koj. okraju. Stalnih dohodkov tukaj ni imel, nabral je po župniji par polovnjakov vina in to je bilo vse. Še slabše se mu je godilo na drugi službi v Smartnem

o b P a k i. Tu je imel sicer pri starem učitelju hrano, iz javnega zaklada pa je dobival na mesec 4 fl. 16 kr., a imel ni niti primerne stanovanja in je moral spati v šolski sobi. Za to plačo je izvrševal svoj učiteljski poklic ter opravljal službo organista. Umevno je, da se je ob takih razmerah mlademu in vseskozi idealnemu učitelju krčilo srce. Ko je prišel škof v to župnijo birmovat, si je tudi Kline izprosil pri njem avdienco, da mu potoži svoje nadloge. Škofu so se obrosile oči in obljubil je pomoč. In res, že jeseni tistega leta je bil Kline premeščen kot prov. učitelj k Sv. Roku ob Sotli v rogaškem okraju. Ni treba poudarjati, da je bil tega neizmerno vesel. Saj je bil sedaj samostojen in je mogel živeti svojim idealom, kolikor je bilo to pri takratnih razmerah sploh mogoče. Tu se mu je tudi v gmotnem oziru dosti bolje godilo, zlasti še, ko si je bil poiskal iz imovite hiše družico, s katero je živel v najsrečnejšem zakoncu skoraj 40 let.

L. 1871. so uredili naše ljudsko šolstvo po novih šolskih zakonih. Kline je poprosil za izpraznjeno učiteljsko mesto na enorazrednici v Artičah v brežiškem okraju ter nastopil to službo meseca februarja imenovanega

leta. Na tej šoli je deloval z najboljšim uspehom do svoje vpokojitve, to je nad 31 let.

Šolske razmere v Artičah v početku niso bile ugodne, tudi je bilo treba uveljaviti v šoli nov šolski zakon. Čakalo je torej mladega učitelja tu mnogo dela, a on, priden kot mravlja, se ga ni bal. Čeravno iz stare šole, se je prav kmalu uživel v nove razmere, da je bil popolnoma na svojem mestu ter si v kratkem času pridobil neomejeno zaupanje in spoštovanje svojih soobčanov, njegovo delovanje v šoli pa so večkrat priznala tudi šolske oblasti. Učiteljstvo tega okraja ga je izvolilo tudi svojim zastopnikom v okrajnem šolskem svetu.

Kline je bil vzor marljivega in vestnega učitelja. Svoj poklic, ki mu je bil vdan z dušo in telesom, je izvrševal z uprav čudovito natančnostjo in to vkljub temu, da je bil vedno rahlega zdravja in ga je bolezen večkrat vrgla v postelj. Njegovo delovanje je bilo tem težje, ker je bilo otrok za štirirazrednico, a šola je bila le dvorazredna, in tako je moral poučevati v drugem razredu vedno nad sto otrok. Kaj to pomeni, učitelju ni treba praviti. In po šoli ti kupi zvezkov, ki jih je popravljval vsak dan. Poleg ogromnega dela v šoli je opravljal

dolgo let še službo organista in občinskega tajnika. Ni čuda, da so bile njegove moči ob takih razmerah mnogo prehitro izžrpane.

Kline je bil mož plemenitega srca in kremenit značaj. Vedoma ni učinil nikomur krivice, a tudi njega je bolelo, če so ga drugi sodili krivično. Zgodilo se je, da mu je nadzornik hotel odjesti starostno doklado, češ, da učni uspehi niso dovoljni. Ali po naključju ali drugače, ne vem, pa je prišel šolo nadzorovat deželni šolski nadzornik in dobil vse v najlepšem redu, tako da je učitelja še pohvalil za uspešno delovanje. Povedal mu je tudi, kako sodi o njem okrajni šolski nadzornik. Seveda je učitelj dobil starostno doklado, a pozabiti tega ni mogel. Svojim učencem ni bil le učitelj, nego tudi vzgojitelj. V svojih korakih se ni nikoli prenačil, in kjer bi bil marsikak drug učitelj obupal, je zmaga njegova obučevanja vredna potrpežljivost. Njegova resna in mirna beseda, iz katere pa je vedno odsevala ljubezen, je presunila še tako zakrknjene paglavce. Zato so ga pa tudi otroci ljubili kot svojega očeta. Ta ljubezen je ostala še pozneje, ko so učenci dorasli in stopili v trdi boj življenja, da, ohranila se bo, ko že trava preraste grob dobrega in blagega učitelja.